

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი
Grigol Robakidze University

ხელნაწერის უფლებით
With the right of manuscript

მაია ცქიტიშვილი
Maia Tskitishvili

სარჩელი სამოქალაქო პროცესში
The Lawsuit in the Civil Procedure

საგანმანათლებლო პროგრამა: სამართალი
Educational programme: Law

დისერტაცია წარდგენილია სამართლის დოქტორის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
Thesis is presented for obtaining of the PhD Degree in Law

რეზიუმე
Abstract

თბილისი
Tbilisi

2021

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

მაია ცქიტიშვილი

სარჩელი სამოქალაქო პროცესში

საგანმანათლებლო პროგრამა: სამართალი

დისერტაცია წარდგენილია სამართლის დოქტორის
აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

რეზიუმე

თბილისი

2021

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

მეცნიერ-ხელმძღვანელი:
ვალერიან ხრუსტალი,
სამართლის დოქტორი,
პროფესორი

დისერტაციის დაცვის თარიღი გამოქვეყნდება უნივერსიტეტის
ვებ-გვერდზე www.gruni.edu.ge

დისერტაციის დაცვა შედგება გრიგოლ რობაქიძის სახელობის
უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის საატესტაციო - საექსპერტო
კომიტეტის სხდომაზე

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია გრიგოლ
რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
ბიბლიოთეკაში. თბილისი, ირინა ენუქიძის №3
(აღმაშენებლის ხეივანი მე-13 კმ)

სარჩევი

შესავალი.....	5
საკვლევი პრობლემატიკა და თემის	7
აქტუალობა	7
კვლევის მიზანია:.....	8
კვლევის ამოცანა:.....	9
მეცნიერული ჰიპოთეზა:.....	9
ლიტერატურის მიმოხილვა და თეორიულ-პრაქტიკული კონტექსტი.....	10
მეთოდოლოგია და კვლევის აღწერა	11
კვლევის შედეგები	13
ნაშრომის მეცნიერული სიახლე	13
დასკვნები და რეკომენდაციები	14
Introduction	25
The problematics to be Researched and	27
Relevance of the Question	27
Aims of the research are:.....	28
Objectives of the Research:	28
Scientific Hypothesis	29
Review of the Literature and the Theoretical-Practical Context	29
Methodology and Description of the Research	30
Outcomes of the Research.....	31
Scientific Novelty of the Thesis	32
Conclusion and Recommendations	32
დანართი №1	41
დანართი №2	42
დანართი №3	43
დანართი №4	44
დანართი №5	45
დანართი №6	46
დანართი №7	47
დანართი №8	47
დანართი №9	48

შესავალი

საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის შესაბამისად, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება, მიმართოს სასამართლოს თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად, დარღვეული სამოქალაქო უფლების აღსადგენად ან მოსალოდნელი დარღვევის აღსაკვეთად. ასეთ შემთხვევაში პირი მიმართავს სასამართლოს სასარჩელო განცხადებით ანუ სარჩელით. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლის, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის მიხედვით, მართლმსაჯულება უნდა პასუხობდეს სამართლიანობის მოთხოვნებს და უზრუნველყოფდეს დარღვეული უფლებების ეფექტურ აღდგენას. უფლებების სასამართლო წესით დაცვა უნდა იყოს სრული, რაც გულისხმობს ნებისმიერი პირის არა მხოლოდ შესაძლებლობას, მიმართოს სასამართლოს, არამედ ასევე, სასამართლოს ვალდებულებას, მიიღოს სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება. მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნებში უფლების კატეგორია იკავებს ცენტრალურ ადგილს, გამოწვევის არ წარმოადგენს არც საქართველო. ქართული სამოქალაქო საპროცესო სამართლის ამოცანა სწორედ უფლების დაცვაა.

სამოქალაქო საპროცესო სამართალში სარჩელი ტრადიციულად განიხილება, როგორც ერთ-ერთი ძირითადი ინსტიტუტი და პირთა დარღვეული უფლებისა და ინტერესების სასამართლო წესით დაცვის საშუალება. კვლევის მიზნისთვის, სარჩელის კატეგორიისა და სარჩელის უფლების არსი და სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენება წარმოადგენს ძირითად პრობლემას, ამ პრობლემას უკავშირდება ნაშრომში გამოკვლეული ყველა საკითხი. მართლმსაჯულების სწორად განხორციელებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანთა ცნობიერების ფორმირებაში, მათი შეგნების ამაღლებაში, აქტიურობის ზრდაში. სასამართლოს წინაშე დასახული ამოცანების შესრულება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, თუ სასამართლო წარმოება წარიმართება კანონის მოთხოვნათა სრული შესაბამისობით.

სარჩელის ისტორიული ფესვები მოდის რომის სამართლიდან, მისი განვითარებაც განპირობებული იყო ადმინისტრაციული ხელისუფლების საქმიანობით, რომელიც ხორციელდებოდა პრეტორის საშუალებით. რომის კერძო სამართალი ვითარდებოდა

უფლების სასამართლო წესით დაცვის განხორციელების შესაბამისად. რომაული სამართლის მიხედვით, მხოლოდ უფლების სასამართლო წესით დაცვა განსაზღვრავდა სარჩელის რეალურ მნიშვნელობას და სრულყოფილებას. თუმცა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფო ადგენდა სარჩელის წარდგენის შესაძლებლობას გარკვეული კატეგორიის საქმეებზე.

რომის კერძო სამართალი იყო აგებული სარჩელთა სისტემის მიხედვით. სარჩელები მუშავდებოდა და ყალიბდებოდა რომში ისტორიულად და მისი რიცხვი ყოველთვის შეზღუდული იყო. სარჩელის ზოგადი დეფინიცია ფორმულირებული იყო ჯერ კიდევ დიგესტებში: “*Nihil cliud est action quam ius, quod sibi debcatur,iudicio persequendi*” (D.44.7.51; I.4.6.pr.,სარჩელი სხვა არაფერია, თუ არა პირის უფლება, მოთხოვნა განახორციელოს და დაიცვას სასამართლო წესით.“)

საინტერესოა, გერმანული დოქტრინისა და პრაქტიკის მიდგომა სასამართლო წესით უფლების დაცვის საკითხისადმი. სარჩელი ეს არის საშუალება, საქმის განხილვის დაწყებისათვის. სარჩელის შეტანა - პროცესუალური მოქმედებაა, რომლის საშუალებითაც ხორციელდება სასამართლოსადმი მიმართვა სამართლებრივი დაცვის მიზნით.

გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკით, უფლების სასამართლო წესით დაცვა გულისხმობს, რომ „თითოეული პირი ფლობს უფლებას, თავის საქმესთან დაკავშირებით მიმართოს დამოუკიდებელ სასამართლოს, რომელიც ვალდებულია სრული ყურადღებით, სიღრმისეულად შეისწავლოს საქმის ფაქტიური და იურიდიული გარემოებები, განიხილოს საქმე და უზრუნველყოს მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულება. უფლების სასამართლო წესით დაცვის უფლება მოიცავს ასევე პროცესის მონაწილე მხარეთა უფლებას, თანაბრად იქნას მათი მოთხოვნები სასამართლოს მხრიდან განხორციელებული, კერძოდ: საქმის განხილვის დაწყებისას, ფაქტობრივი გარემოებების იურიდიული კვალიფიკაციისა და გადაწყვეტილების მიღების დროს.

აღნიშნულის სამართლებრივ საფუძველს წარმოადგენს გერმანიის კონსტიტუციის მე-19 მუხლის მე-4 აზნატი და 101-ე მუხლის 1-ლი ნაწილი, რომლის შესაბამისადაც, დოქტრინასა და საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკიდან გამომდინარეობს

პირის მთელი რიგი უფლებამოსილებები, ისეთები, როგორებიცაა: მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა, საქმის ფაქტიური და იურიდიული დასაბუთების შემოწმების უფლება და უფლება სასამართლოს მიერ იქნას მიღებული გადაწყვეტილება გონივრულ ვადაში.

როდესაც საუბარია უფლების სასამართლო წესით დაცვის თაობაზე, მითითება ხდება გერმანიის კონსტიტუციის 103-ე მუხლის 1-ლი აბზაცსა (მოსმენილ იქნას სასამართლოს მიერ) და ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლ აბზაცზე. სასამართლოთი დაცვის უფლებასთან მიმართებით მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია სასამართლო ხარჯებს, რასთან დაკავშირებითაც ლიტერატურაში უთითებენ: ვინც პროცესზე მიდის - მიდის ხარჯების გაწევის რისკზეც. ეფექტურ სამართლებრივ დაცვასთან მიმართებით გერმანიის კონსტიტუციური სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით განისაზღვრა, რომ სუბიექტის სასამართლო წესით დაცვა უნდა ხორციელდებოდეს ეფექტურად, რაც გულისხმობს სახელმწიფოს ვალდებულებას, აღადგინოს დარღვეული უფლება საუკეთესო სახით უმოკლეს ვადაში.

საკვლევი პრობლემატიკა და თემის

აქტუალურობა

სარჩელის ინსტიტუტთან დაკავშირებული თანამედროვე პრობლემები ქართულ სამოქალაქო საპროცესო სამართალში შედარებით ნაკლებად არის გამოკვლეული. სარჩელის არსისა თუ სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენების თაობაზე არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა, ამიტომ სარჩელის ინსტიტუტი არ კარგავს სამეცნიერო და პრაქტიკულ მნიშვნელობას. სარჩელის სამართლებრივ ბუნებაზე (არსზე), სარჩელის უფლების განხორციელების წინაპირობებზე ჩამოყალიბებულ დასკვნებს დიდი მნიშვნელობა აქვს სამართლის სუბიექტების უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების სრულყოფილად დაცვის თვალსაზრისით.

საყურადღებოა, რომ სარჩელის შესახებ არსებული მოსაზრებები, ერთი მხრივ, განსაზღვრავს სამოქალაქო უფლებათა და კანონიერ ინტერესთა დაცვის შესაძლებლობას და, მეორე მხრივ, სამართალწარმოების განხორციელების შედეგის იდეალურ სახეს

წარმოგვიდგენს, რომელიც დადებითად აისახება სამოქალაქო საქმეთა სამართალწარმოებაზე. ამით აიხსნება წამოჭრილ პრობლემათა თეორიული მნიშვნელობა, რომელიც ასევე განპირობებულია არანაკლებ მნიშვნელოვანი პრაქტიკული პრობლემებით, რამდენადაც თანამედროვე პერიოდში სარჩელი საშუალებას გვაძლევს, დაცული იქნას უფლება და კანონიერი ინტერესი.

ამ პოზიციიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო სამართალში სარჩელის პრობლემის გამოკვლევას პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს, რამდენადაც მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციები და წინადადებები შეიძლება გახდეს შემდგომ უკვე საკანონმდებლო ცვლილებათა განმაპირობებელი ფაქტორი.

ჩვენს წინაშეა რთული პრაქტიკული და არც თუ ისე უმნიშვნელო პრობლემები, რომლებზეც მუშაობა გახდება სამოქალაქო პროცესუალური მეცნიერების სიახლეთა პრიორიტეტული მიმართულება. ეს გარემოება განაპირობებს ნაშრომის აქტუალურობას. გასაკვირი არ არის, რომ უფლებათა და კანონიერ ინტერესთა დაცვის ფორმას ეძღვნება მრავალი მონოგრაფია. ამ საკითხზე მუშაობისას მათი ნაწილი განხილული და გამოყენებულია ნაშრომში.

დისერტაციის კვლევის **ობიექტს** წარმოადგენს სასამართლო წესით პირის სამოქალაქო უფლებათა და კანონიერ ინტერესთა დაცვის დროს წარმოშობილი აქტუალური პრობლემები, რაც უკავშირდება სარჩელის შეტანას, წარმოებაში მისი მიღების საკითხს, მოპასუხის მიერ გამოყენებულ დაცვის საშუალებებს, სარჩელის უზრუნველყოფას, სარჩელისა და სხვა საპროცესო უფლებების ბოროტად გამოყენებას და ა.შ.

კვლევის მიზანია:

1. წარმოაჩინოს არსებული საკანონმდებლო ხარვეზები.
2. მეცნიერულად შემუშავდეს დამოუკიდებელი, კომპლექსური და პრაქტიკული მნიშვნელობის მქონე რეკომენდაციები.
3. გამოავლინოს საქართველოში არსებული სარჩელის ინსტიტუტში შემავალი სამართლებრივ კატეგორიებთან დაკავშირებული მანკიერი პრაქტიკა და ამ სინამდვილის გამომწვევი მიზეზები, ასევე განისაზღვროს მათი აღმოფხვრის გზები.

4. სამოქალაქო საპროცესო სამართლებრივი მეცნიერების შესაბამისად, განისაზღვროს სარჩელის უფლებისა და სასარჩელო წარმოების არსი, სარჩელთა სახეები, სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენება და ა.შ., რომლებიც შეესაბამება უკვე თანამედროვე საპროცესო სამართალში ამ საკითხების სამეცნიერო ასპექტების გაფართოების შესაძლებლობას, შესაბამისად, სამართლებრივი დაცვის სრულყოფას.

კვლევის ამოცანა:

1. სარჩელის თეორიის განვითარების ეტაპების ანალიზი და შეფასება;
2. საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნების კანონმდებლობის შედარებითი ანალიზი;
3. საქართველოში არსებული სარჩელის ინსტიტუტთან დაკავშირებულ ნორმებში ბოლო პერიოდში შეტანილი ცვლილებების ანალიზი;
4. საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის ანალიზი კვლევის თემატიკასთან მიმართებით;
5. საერთო სასამართლოების პრაქტიკის გაანალიზება და შეფასება;
6. კანონმდებლობაში არსებული ხარვეზების წარმოჩენა და შეფასება;
7. სარჩელის ინსტიტუტთან დაკავშირებული თანმდევი პრობლემატიკის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავება, ასევე თეორიული მეცნიერული დასკვნების ფორმულირება.

მეცნიერული ჰიპოთეზა:

1. რიგი საკანონმდებლო ტერმინის დახვეწა და ხარვეზების აღმოფხვრა ხელს შეუწყობს, უფლების დაცვის საპროცესო მექანიზმის ეფექტურ ამაღლებას.
2. საქართველოში სარჩელის ინსტიტუტის ეფექტური ფუნქციონირებისთვის ერთ-ერთი შემაფერხებელი ძირითადი ფაქტორია საპროცესო კანონმდებლობაში არსებული ხარვეზები. აგრეთვე სასამართლოზე ხელმისაწვდომობისა და სარჩელის უფლების გან-

ხორციელებისათვის ხელისშემშლელია ბოლო დროს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში განხორციელებული ცვლილებები.

3. მოქალაქეთა ნდობის დაბალი მაჩვენებელი გამოწვეულია, საკანონმდებლო დონეზე სასამართლოს დამოუკიდებლობის ხარისხის შეზღუდვით.

4. საქართველოში ამჟამად არსებული სარჩელთან დაკავშირებული სასამართლო პრაქტიკა სრულყოფას მოითხოვს.

ლიტერატურის მიმოხილვა და თეორიულ-პრაქტიკული კონტექსტი

სადისერტაციო ნაშრომში გაანალიზებული და კვლევის შედეგად გამოტანილი დასკვნების დასაბუთებისათვის შესწავლილია მეცნიერთა ნაშრომები და პუბლიკაციები, როგორც ქართული, ისე რუსული და გერმანული იურიდიული ლიტერატურა. ქართული იურიდიულ ლიტერატურიდან გამოყენებულია, სახელდობრ, თ. ლილუაშვილის, ავტორობით გამოქვეყნებული ნაშრომი „სამოქალაქო საპროცესო სამართალი“; თ. ლილუაშვილისა და ვ. ხრუსტალის თანაავტორობით გამოცემული, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, შ. ქურდაძისა და ნ. ხუნაშვილის თანაავტორობით გამოცემული, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, ზ. ძლიერიშვილის ნაშრომი, იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მინიჭებისთვის დაცული დისერტაცია თემაზე „უფლების დაცვის სასარჩელო ფორმის პრობლემები“ და ა.შ. გერმანულ იურიდიულ დოქტრინაში ძირითად სამართლებრივ წყაროს წარმოადგენენ: გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი (Zivilprozeßordnung 32. Aufl. – München: Beck- Texte im dtv, 2000); Wach A. Handbuch des deutschen Zivilprozeßrechts, Leipzig, 1885; Thomas H. Putzo H. Zivilprozessordnung, Kommentar. 25. Aufl. 2005 და ა.შ. რუსული ლიტერატურიდან ნაშრომში გამოყენებულია: Осокина Г.Л. Гражданский процесс, Общая часть, М., 2003; Добровольский А.А. Иванова С. А. 1979, Основные проблемы исковой формы защиты права. Москва, [Изд-во Моск. ун-та](#), Гурвич М.А. Право на иск//Избранные труды, Т.1 Краснодар, 2006 და სხვ.

კვლევა, სხვა მეთოდებთან ერთად განხორციელდა-შედარებითი ანალიზის მეთოდის გამოყენებით, სახელდობრ გაანალი-

ზებულია- გ.ს.ს კანონმდებლობა. გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობაში სასამართლო წესით დაცვის უფლება (სარჩელის უფლება) დაინტერესებული პირის პროცესუალურ უფლებამოსილებას განეკუთვნება, რომელიც გარანტირებულს ხდის მის შესაძლებლობას-მიმართოს სასამართლოს თავისი უფლებებისა და ინტერესების დასაცავად. აღნიშნული უფლებამოსილება გამყარებულია არა მხოლოდ საპროცესო კანონმდებლობით, არამედ სხვა ნორმატიული აქტებითაც.

მეთოდოლოგია და კვლევის აღწერა

სწორი დასკვნების გამოსატანად, თემაზე მუშაობისას ამოსავალს წარმოადგენდა, სამართლებრივი სახელმწიფოს იდეა, რომელშიც არსებითი ადგილი უკავია ადამიანის სამართლებრივ დაცვას, კერძოდ, პირის სამოქალაქო უფლებათა და კანონიერ ინტერესთა დაცვას სასამართლოს გზით.

სადისერტაციო ნაშრომში გამოყენებულია ძირითადად ზოგადი და კერძო სამეცნიერო კვლევის მეთოდები (ანალიზის, განზოგადების, კლასიფიკაციის, სისტემურ-სტრუქტურული, შედარებით-სამართლებრივი, ისტორიული, ლოგიკური და სხვა). კვლევა განხორციელდა დოქტრინისა და პრაქტიკის ანალიზის მეთოდების გამოყენებით, მართლედენ თეორიული ანალიზი, პრობლემების პრაქტიკული ასპექტების ანალიზის გარეშე, სწორი დასკვნების გამოტანის საშუალებას არ იძლევა, ვინაიდან სამოქალაქო პროცესი პრაქტიკული მეცნიერებაა.

შედარებითი ანალიზისათვის გამოყენებულია იმ სახელმწიფოთა კანონმდებლობა და ლიტერატურა, რომელთაც სარჩელთან დაკავშირებით დიდი ტრადიცია და გამოცდილება აქვთ. (რუსეთი, გერმანია, აშშ და სხვ.)

კვლევის ისტორიული მეთოდი - გამოყენებულია სარჩელის ინსტიტუტის განვითარების შესასწავლად (ისტორიულ ჭრილში). ნაშრომში აღწერილია რომის სამართლიდან არსებული პირველსაწყისები სარჩელის ინსტიტუტთან დაკავშირებით, ასევე სხვადასხვა ეტაპზე ჩამოყალიბებული და გავრცელებული დოქტრინალური მოსაზრებები. წარმოჩენილია სარჩელის ინსტიტუტის

როლი და მნიშვნელობა განვითარების სხვადასხვა სტადიაზე როგორც საქართველოსთვის, ასევე საერთაშორისო მასშტაბით.

შედარებით-სამართლებრივიმეთოდის-გამოყენებით

გამოვავლინეთ სარჩელთან დაკავშირებით არსებული დადებითი და უარყოფითი მხარეები საერთო სასამართლოებთან მიმართებით. აღნიშნული თვალსაზრისით შევადარეთ ქართული და უცხოური სამართლებრივი სისტემები; პარალელები გავავლეთ ქართული და საზღვარგარეთის ქვეყნების სამართლებრივი სისტემების ძირითად თავისებურებებთან და სხვ.

ლოგიკური ანალიზის მეთოდით ვეცადეთ გამოგვევლინა კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში არსებული ხარვეზები, წარმოგვეჩინა სხვადასხვა პრობლემის გამომწვევი მიზეზი, განგვესაზღვრა მათი აღმოფხვრის გზები.

კვლევაზე მუშაობის პერიოდში გავეცანი არსებულ სასამართლო პრაქტიკას, ასევე რეალურად არსებული პრობლემების უკეთ გაანალიზების მიზნით სხვადასხვა პერიოდში გავიარე საადვოკატო პრაქტიკა, რითიც მომეცა საშუალება, უშუალოდ შემესწავლა და დავკვირვებოდი სისტემაში არსებულ ხარვეზებს; პრაქტიკულმა საქმიანობამ ნათლად წარმოაჩინა მეტად მნიშვნელოვანი საკითხები, რომლის არსებობა ხელს უშლის საქართველოში სამოქალაქო სამართალწარმოების სამართლებრივ განხორციელებას, კანონში არსებული ხარვეზები და ბუნდოვანი ჩანაწერები, უკარგავს ნებისმიერ მოქალაქეს შესაძლებლობას, დაიცვას თავისი უფლებები და კანონიერი ინტერესები, რაც თითოეულ მოქალაქეს კონსტიტუციით აქვს მინიჭებული, თუკი მართლმსაჯულება ყველასათვის ხელმისაწვდომია იგი უნდა პასუხობდეს ყველა სამართლებრივ ნორმას, რათა მოქალაქეს არ დაეკარგოს ინტერესი ჩვენს ქვეყანაში მიმართოს სასამართლოს უფლების დასაცავად, საქმის ნებისმიერ ეტაპზე.

ასევე ინტერვიუს მეშვეობით შევეცადე, მიმეღო უშუალო ინფორმაცია პრაქტიკაში არსებული პრობლემების შესახებ. ინტერვიუ ჩავწერეთ, ქუთაისის სააპელაციო და თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებთან და ასევე პრაქტიკოს ადვოკატებთან; ინფორმაციის მოძიებისა და გადამუშავების საფუძველზე შევეცადეთ გამოგვეყო ის მნიშვნელოვანი გარემოებები, რომლებიც თან ახლავს სარჩელს. შევისწავლეთ სპეციალური ლიტერატურა და

მათი ანალიზის შედეგად, შევიმუშავეთ არსებული პრობლემების მოგვარების გზები.

კვლევის შედეგები

1. კვლევის შედეგად გამოვლინდა სარჩელის ინსტიტუტის ეფექტიანად ფუნქციონირებაზე უარყოფითი ზემოქმედების მომხდენი ფაქტორები.

2. პრობლემის შეფასების შედეგად გამოიკვეთა საკანონმდებლო და პრაქტიკული ხასიათის ხარვეზები, მომზადდა კონკრეტული რეკომენდაციები საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილებების შეტანის მიზნით.

3. მოქმედი სასამართლო პრაქტიკისა და მეცნიერული ლიტერატურის შესწავლის საფუძველზე შემუშავდა რეკომენდაციები, რომლებიც ხელს შეუწყობს სარჩელის ინსტიტუტის განვითარებასა და ეფექტურ ფუნქციონირებას.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე

კვლევა მოიცავს ჩვენს მცდელობას, არსებული მასალების, პრაქტიკის ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე წარმოგვედგინა სარჩელთან დაკავშირებული პრობლემატიკა სისტემატიზებული სახით. ვფიქრობთ, რომ წარმოდგენილი კვლევა შეიძლება გამოყენებულ იქნას კანონშემოქმედებითი და პრაქტიკული მიმართულებით, სასწავლო - საგანმანათლებლო თვალსაზრისითა და სარჩელის ინსტიტუტთან და მასში შემავალ მნიშვნელოვან ასპექტებთან დაკავშირებულ სამეცნიერო-კვლევით საქმიანობაში. ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით ნაშრომის მეცნიერული სიახლეებია:

1. გამოვლინდა ხარვეზები რომლებიც პირდაპირ კავშირშია საქართველოში სასარჩელო წარმოების განვითარებასთან და დაისახა მათი აღმოფხვრის გზები.

2. ბოლო პერიოდში საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, შეტანილი ცვლილებების გათვალისწინებით, სადისერტაციო ნაშრომში მნიშვნელოვანი გახდა იმ პირობების გამოვლენა და ანალიზი, რომლებიც დღემდე სადავოა მეცნიერთა შორის და არც პრაქტიკაში არსებობს ერთიანი მიდგომა მათ მიმართ. საერთაშორისო კანონმდებლობებისა და ნორმატიული აქტების

შესწავლის საფუძველზე წარმოდგენილი და დასაბუთებულია შესაბამისი რეკომენდაციები სასარჩელო წარმოებასთან დაკავშირებით შესაბამისი სრულყოფილი დანაწესების არსებობისათვის.

3. ნაშრომში საფუძვლიანად არის შესწავლილი საქართველოსა და სხვა ქვეყნების იურიდიული ლიტერატურა გავლენილი პარალელები და შემოთავაზებულია კონკრეტული წინადადებები საზღვარგარეთის მოწინავე ქვეყნების გამოცდილების ქართულ კანონმდებლობაში გათვალისწინების შესაძლებლობის შესახებ, რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს, მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო ნორმების სრულყოფას და გააუმჯობესებს პირთა უფლებების დაცვას.

დასკვნები და რეკომენდაციები

უფლების სასამართლო წესით დაცვა უზრუნველყოფილია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით, რომლის თანახმადაც, განცხადების მიღებასა და საქმის განხილვაზე უარის თქმა სასამართლოს მხოლოდ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი საფუძვლებითა და წესით შეუძლია (სსკ-ის მე-2 მუხლი).

სასარჩელო წარმოება სამოქალაქო სამართალწარმოების ძირითადი სახეა. მოთხოვნათა უმეტესობა ეკუთვნის ისეთ ურთიერთობებს, რომლებზეც არსებობს უფლების შესახებ დავა. ამიტომ სამოქალაქო საქმეებიდან უმეტესობა სასარჩელო საქმეებია.

სარჩელის უფლება- დაინტერესებული პირის უფლებაა, წარადგინოს სარჩელი სასამართლოში. დაინტერესებული პირის უფლებაა, ასევე, განხილულ იქნას საქმე და კანონის საფუძველზე იქნას გამოტანილი დასაბუთებული გადაწყვეტილება; ეს უფლება ასევე თითოეულ უფლებაუნარიან ადამიანს ეკუთვნის. სამოქალაქო უფლებათა დაცვის დროს სასამართლო ხელისუფლება ხორციელება სამოქალაქო სამართალწარმოების საშუალებით.

სამოქალაქო სამართალწარმოება წარმოადგენს სასამართლოს საქმიანობის განსაკუთრებულ პროცესუალურ სახეს. ამ ფორმის შინაარსი მოიცავს კანონით განსაზღვრულ საქმიანობას უფლების დაცვის პროცესში, - ფაქტობრივი გარმოებების დადგენისას, სამარ-

თლის ნორმის შეფარდებისას (გამოყენებისას), დაცვის საშუალების განსაზღვრისას და გადაწყვეტილების გამოტანისას.

1. გასაზიარებელია ავტორთა მოსაზრება, რომელთა შეხედულებითაც, **სარჩელი** უნდა განიმარტოს, როგორც საპროცესო კანონით დადგენილი წესით სასამართლოში განსახილველად და გადასაწყვეტად წარდგენილი ერთი პირის მეორისადმი მატერიალურ-სამართლებრივი მოთხოვნა, რომელიც გამომდინარეობს სადავო მატერიალურ-სამართლებრივი ურთიერთობიდან და ეფუძნება იურიდიულ ფაქტებს.

უფლება აუცილებლად უნდა განისაზღვროს, როგორც სამი უფლებამოსილების ერთიანობა:

ა) *უფლება დადებით მოქმედებაზე* (თვითმოქმედების უფლება);

ბ) *მოთხოვნის უფლება* (სხვისი მხრიდან მოქმედების მოთხოვნის უფლება) და

გ) *დაცვის უფლება* – ე.ი. შესაძლებლობა, მხარეთა მიერ დავის უშედეგოდ მოლაპარაკების შემთხვევაში, მხარემ სახელმწიფოს ძალით სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე დაიკმაყოფილოს მოთხოვნა.

2. **სარჩელის უფლება** სასამართლო წესით უფლების დაცვის ერთ-ერთი საშუალებაა. სასარჩელო უფლებას ერთდროულად ორი ასპექტი აქვს: *პროცესუალური და მატერიალურ-სამართლებრივი*. შესაბამისად, გულისხმობს ორ უფლებამოსილებას: სარჩელის აღძვრის უფლება (პროცესუალური მხარე) და სარჩელის დაკმაყოფილების უფლება (მატერიალურ-სამართლებრივი მხარე). თითოეული უფლება წარმოადგენს დამოუკიდებელს, რამდენადაც ერთ-ერთი უფლებით სარგებლობის შემთხვევაში მოსარჩელეს შესაძლოა ჰქონდეს სარჩელის აღძვრის უფლება, მაგრამ არ ჰქონდეს სარჩელის დაკმაყოფილების უფლება (მაგალითად, როდესაც გასულია სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადა).

3. **სარჩელის უფლება** დამოუკიდებელ უფლებას წარმოადგენს და ისევე, როგორც ყველა უფლება, ეკუთვნის პირს კონკრეტულ საქმეზე, შესაბამისი წინაპირობების არსებობისას. სარჩელის წარდგენის უფლება და სარჩელის დაკმაყოფილების უფლება – ეს ორი უფლებამოსილებაა, რომელიც შედის სარჩელის უფლების შემადგენლობაში.

სარჩელის აღძვრის უფლება და სარჩელის დაკმაყოფილების უფლება აუცილებლად უნდა განვიხილოთ როგორც ორი დამოუკიდებელი უფლებამოსილება, რომელიც ორგანულად შედის სარჩელის უფლების შემადგენლობაში. ორივე მჭიდროდ არის ერთმანეთთან დაკავშირებული, მაგრამ არ მოიცავს ერთი მეორეს. სარჩელის უფლების განხორციელება, როგორც სასამართლოს წესით დაცვის საშუალება, მნიშვნელოვანია როგორც საწყის ეტაპზე, სარჩელის შეტანისას, ასევე საქმის არსებითი განხილვის შემდეგ, ახლად აღმოჩენილ გარემოებათა გამო საქმის წარმოების განახლებისას.

4. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 178-ე მუხლში ბოლო პერიოდში განხორციელებული დამატებების შესაბამისად, სარჩელის სავალდებულო რეკვიზიტი გახდა მასში დავის საგნის მითითება (178-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტი). ამავე დროს, დასახელებული ნორმა სავალდებულოდ მიიჩნევს დავის საგნის გარდა მოსარჩელის მოთხოვნის მითითებასაც. როგორც ზემოთ ითქვა, სწორედ მოსარჩელის მოთხოვნაა სარჩელის საგანი. რაც შეეხება დავის საგანს, საჭიროა განიმარტოს, თუ რას გულისხმობს მასში საპროცესო კოდექსი.

ჩვენი აზრით, ტერმინი „**დავის საგანი**“ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, კონტექსტების მიხედვით, სამი მნიშვნელობით გამოიყენება. კერძოდ, ერთ შემთხვევაში ის გულისხმობს მოსარჩელის მოთხოვნას და ამ ნიშნით ემთხვევა სარჩელის საგანს, მეორე შემთხვევაში - ის შეიძლება გამოიყენებოდეს სარჩელის ობიექტის, ანუ მოსარჩელის მოთხოვნის ოდენობის (მოცულობის) მნიშვნელობით, ხოლო მესამე შემთხვევაში ის გულისხმობს სამართლებრივ ურთერთობას.

ამასთან, დავის საგნის კატეგორია (ტერმინი) შესაძლოა ერთბაშად აღნიშნავდეს დასახელებულ სამივე მნიშვნელობას. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სამომავლოდ გაუგებრობების და ნორმათა არასწორად გაგების თავიდან აცილების მიზნით დაზუსტდეს ტერმინები. მოხერხებული იქნება ქართული სიტყვების გამოყენება - *მოთხოვნა, მოთხოვნის ოდენობა, სამართლებრივი ურთიერთობა* - რაც ნათელს გახდის ნორმათა შინაარსს. (იხ. დანართი N2)

5. არსებული პრაქტიკისა და მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ანალიზის შედეგად უნდა ჩაითვალოს, რომ საქმის მომზადების სტადია, როგორც უმნიშვნელოვანესი პროცედურა, დაიწყოს სარჩელის წარმოებაში მიღების შესახებ განჩინებით.

საპროცესო კოდექსის არსებული რედაქცია არცერთი ნორმით არ კრძალავს ამგვარი განჩინების გამოტანის შესაძლებლობას. განჩინება თავისი არსით ისეთი დადგენილებაა, რომლითაც საქმე არსებითად არ წყდება; განჩინება მიიღება პროცედურულ საკითხებზე.

6. შესაგებლისათვის წარდგენის ვადა არ შეიძლება განსაზღვროს სასამართლოს კანცელარიამ, ვინაიდან არ შეიძლება მან შეითავსოს მართლმსაჯულების ფუნქცია. შესაგებლის წარდგენის ვადა უნდა განისაზღვროს მოსამართლის მიერ. საყურადღებოა, 183-ე მუხლი, სადაც კანცელარია რეგისტრაციაში ატარებს სარჩელს და ასევე გადასცემს მოსარჩელეს გზავნილს მოპასუხისათვის გადასაცემად. (იხ.დანართი N7)

ამ ნორმაში არ არის დაკონკრეტებული, თუ როდის გადაეცემა მოსარჩელეს გზავნილი მოპასუხისათვის ჩასაბარებლად. ეს არ უნდა მოხდეს სარჩელის რეგისტრაციისთანავე, როგორც პრაქტიკაშია დამკვიდრებული. ეს ნორმის არასწორი განმარტების შედეგია. ამისათვის ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ 184-ე მუხლი, რომლის პირველი ნაწილის თანახმად, სარჩელის ჩაბარებაზე ვალდებულ პირს მის მიერ მითითებულ ტელეფონის ნომრებზე ან/და ელექტრონული ფოსტის მისამართებზე უგზავნის შეტყობინებას ან სასამართლოში გამოცხადების შემდეგ ავალდებულებს მას სასამართლო გზავნილის (სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლების) მოპასუხისათვის ჩაბარებას. (იხ.დანართი N3) (იხ.დანართი N8)

7. საკანონმდებლო ცვლილებას საჭიროებს ასევე მხარის მიერ სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ჩაბარების თავისებურება. პრაქტიკაში გარკვეულ სირთულეებთან არის დაკავშირებული სსკ-ის 184-ე მუხლში განხორციელებული ცვლილება მოსარჩელის მიერ სარჩელისა და თანდართული მასალების მოპასუხისათვის ჩაბარების უზრუნველყოფის ვალდებულების შესახებ.

კანონის ეს დანაწესი უნდა შეიცვალოს, ვინაიდან სინამდვილეში დავის მონაწილე პირებს შორის დამაბუღელი ურთიერთობაა, რაც ჩაბარების დამაბრკოლებელ გარმოებას წარმოადგენს და ასევე მოპასუხეს არ აქვს სკ-ის VIII თავში (სასამართლო შეტყობინება და დაბარება) სასამართლოსათვის მინიჭებული სასამართლო გზავნილის ჩაბარების ბერკეტების გამოყენების შესაძლებლობა. **(იხ.დანართი N4)** (იხ.დანართი N9)

8. საჭიროა საპროცესო კანონმდებლობაში კვლავ იქნას გათვალისწინებული ხარვეზის ინსტიტუტი სარჩელის წარმოებაში მიღების განხილვისას. არსებითი ცვლილება განხორციელდა 2011 წლის 28 დეკემბრის კანონით. 185-ე მუხლი ითვალისწინებდა სარჩელის წარმოებაში მიღებისას ხარვეზის დადგენის შესაძლებლობას, როდესაც სასამართლო მხარეს განუსაზღვრავდა ვადას მის შესავსებად. კერძოდ, თუ მოსამართლე გამოარკვევდა, რომ სარჩელი შეტანილ იყო ამ კოდექსის 177-ე და 178-ე მუხლებში მითითებული პირობების დარღვევით, სასამართლო გამოიტანდა ხარვეზის შესახებ განჩინებას და მოსარჩელეს დაუნიშნავდა ვადას მის შესავსებად. თუ მოსარჩელე დანიშნულ ვადაში შეავსებდა განჩინებაში მითითებულ ხარვეზს, სასამართლო გამოიტანდა განჩინებას სარჩელის წარმოებაში მიღების შესახებ; წინააღმდეგ შემთხვევაში, სასამართლო გამოიტანდა განჩინებას სარჩელის წარმოებაში მიღებაზე უარის თქმისა და მისი მოსარჩელისათვის დაბრუნების შესახებ, რაზედაც შესაძლებელი იყო კერძო საჩივრის შეტანა.

ასეთი განჩინების გამოტანის შემთხვევაში, შესაბამისად, სახელმწიფო ბაჟი ექვემდებარებოდა მთლიანად დაბრუნებას. ასევე, თუ სარჩელში არ არის მითითებული ამ კოდექსის 178-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული მოსარჩელის მისამართი, სასამართლოს გამოაქვს განჩინება სარჩელის განუხილველად დატოვების შესახებ. ცვლილებების კანონად ქცევის შემდეგ პრაქტიკაში არის რეალობა, როცა სასამართლოები უმეტეს შემთხვევაში გაუმართლებლად ეუბნებიან მხარეს უარს სარჩელის წარმოებაში მიღებაზე, რაც, რაღა თქმაუნდა, ხელს უშლის სასამართლოსადმი ხელმისაწვდომობას და გაუმართლებლად ქმნის ხელოვნურ ბარიერებს. არსებული გათვალისწინებით, აუცილებელია კანონმდებლობაში შევიდეს ცვლილება, რომელიც გაითვალის-

სწინებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ სარჩელის წარმოებაში მიღებაზე ხარვეზის ინსტიტუტის კვლავ შემოღებას. (იხ.დანართი N5)

9. მოსარჩელემ უნდა მოიხმოს ყველა ის მტკიცებულება, რომლითაც დაადასტურებს სარჩელში მითითებულ გარემოებებს, მოსარჩელის მიერ მისი წილი მტკიცების ტვირთის შეუსრულებლობის შემთხვევაში, გადაწყვეტილება გამოტანილი იქნება საქმის ნამდვილი ფაქტობრივი გარემოებებისა და მოსარჩელის ინტერესების გათვალისწინების გარეშე. სარჩელის მიღების ეტაპზე გარკვეული მტკიცებულების ამოღების საკითხი უნდა გადაწყდეს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოსამართლე გაეცნობა კონკრეტულ მტკიცებულებებს, როდესაც შეაფასებს ამ მტკიცებულების კანონდარღვევით მოპოვების ფაქტს. ამის გარეშე მსჯელობა მტკიცებულების საქმიდან ამოღების შესახებ, არ იქნებოდა სწორი.

რაც შეეხება მოსამართლის შინაგან რწმენაზე ქვეცნობიერი ზემოქმედების ფაქტორს, აღნიშნულის მითითება ვერ იქნება გამართლებული. მოსამართლის ქვეცნობიერზე ზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება ზემოქმედების ფაქტორი აღმოჩნდეს მხარეთა ფიზიკური და სოციალური გარემოებაც, შეიძლება ამის შემდეგ მოსამართლეს წინასწარი განწყობა ჩამოუყალიბდეს, თუმცა ეს იმას სულაც არ ნიშნავს, რომ სასამართლო მხოლოდ ამის საფუძველზე იღებს გადაწყვეტილებას. ასეთი ჩანაწერის მოსმენის მიუხედავად, მოსამართლემ გადაწყვეტილებაში უნდა მიუთითოს შესაბამის საფუძველებზე და ფაქტებზე, რომლებსაც დაეყრდნო გადაწყვეტილების მიღების დროს.

10. ტერმინოლოგიის ერთიანობა კანონში ყოველთვის არ არის დაცული „სსსკ-ს 189-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი შეეხება არა შეგებებულ სარჩელს, არამედ წარმოადგენს მატერიალურ-სამართლებრივი ნების გამოვლენას (სსკ-ს 442-ე მუხლი), რაც ერთი მხარის მიერ მეორე მხარის მიმართ ნების გამოვლენის შემდეგ საპირისპირო მოთხოვნის გაუქმებას განაპირობებს სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშეც.

აღმჭურველი უფლების განხორციელებას უშუალოდ ეს სამართლებრივი შედეგი მოჰყვება ისე, რომ სასამართლო გადაწყვეტილების გამოტანა საჭირო არ არის. მეთოდოლოგიურად უფრო სწორია, სასამართლომ საქმის განხილვა დაიწყოს შეგებებული სარ-

ჩელის დაშვების შემოწმებით, თუმცა, აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, შეგებებული მოთხოვნის პირვანდელ სარჩელთან ერთად ერთ პროცესში განსახილველად მიღება, ამ მოთხოვნათა შესაძლო ჩათვლის მოტივით, სასამართლოს უფლებაა და არა მისი მოვალეობა.

არასწორად მიმაჩნია საქართველოს საერთო სასამართლოების პრაქტიკა, რომლის თანახმადაც, პირვანდელ სარჩელთან შეგებებული სარჩელის კავშირის არარსებობის მოტივით შეგებებული სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის განჩინება გამოდის, რომლის გასაჩივრების უფლებასაც აძლევენ მოსარჩელეს. ეს კი არაკეთილსინდისიერი მხარის ხელში საქმის გაჭიანურების შესაძლებლობას იძლევა. ამგვარი პრაქტიკა სამომავლოდ უნდა აღმოიფხვრას.

11. დაუშვებელია სარჩელის საფუძვლისა და საგნის ერთდროული შეცვლა. კანონის თანახმად, შესაძლებელია მხოლოდ სარჩელის ერთ-ერთი ელემენტის შეცვლა. ასეთი დასკვნა გამომდინარეობს 83-ე მუხლის მე-2 ნაწილის ანალიზიდან, რომელიც მხოლოდ ალტერნატივის შესაძლებლობას ითვალისწინებს.

საპროცესო კოდექსში რაიმე სპეციალური ჩანაწერი, სპეციალური ნორმა არ არსებობს, რომლითაც გათვალისწინებული იქნებოდა სარჩელის საგნისა და საფუძვლის ერთდროულად შეცვლის შედეგები, თუმცა, უნდა დავასკვნათ, რომ სარჩელის საგნისა და საფუძვლის ერთბაშად შეცვლის დროს სასამართლომ უნდა შეწყვიტოს საქმისწარმოება, ამ საკითხის ამგვარად გადაწყვეტის სამართლებრივი საფუძველია სსსკ-ის 272-ე მუხლი, იმის გამო, რომ მოსარჩელემ უარი თქვა სარჩელზე და განუმარტოს მოსარჩელეს, რომ ახალი სასარჩელო მოთხოვნის აღძვრა მას შეუძლია დამოუკიდებელ პროცესში. (იხ.დანართი N1)

12. საქართველოს სამოქალაქო პროცესში სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენებისა და კეთილსინდისიერების პრინციპის განხილვისას გათვალისწინებულ უნდა იქნას უცხოელ ავტორთა მოსაზრებები დოქტრინაში.

სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენება განისაზღვრება, როგორც სასამართლოსადმი მიმართვის პროცესუალური უფლების განხორციელება სასარჩელო წარმოების ფარგლებში, რომელიც ეწინააღმდეგება სამოქალაქო პროცესის მიზნებს - კერძოდ, უფლე-

ბის დაცვას, ასევე საზოგადოების სოციალური წესრიგის შენარჩუნებას, ეწინააღმდეგება მართლწესრიგს.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, ისევე, როგორც გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, არ შეიცავს ტერმინს - „უფლების ბოროტად გამოყენება“, როგორც სამოქალაქო საქმის განხილვის პროცესში პირის მიერ არაკეთილსინდისიერი მოქმედების ზოგად აკრძალვას.

სარჩელში იმთავითვე, და თუნდაც პროცესის შემდგომ ეტაპზე, ფაქტობრივად შეუძლებელია დადგინდეს სინამდვილეში, რა არაკეთილსინდისიერი მიზანი აქვს მოსარჩელესა და მოპასუხეს. ამიტომ ცალსახაა, რომ საკანონმდებლო მექანიზმი ასეთი სარჩელების წარმოებაში მიღებისა, თუ თუნდაც დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ, არ არსებობს.

სამოქალაქო პროცესში უფლების ბოროტად გამოყენება წარმოადგენს არაკეთილსინდისიერი პროცესუალური მოქმედების ერთ-ერთ სახეს, რომელიც მოიცავს ყველა არაკეთილსინდისიერი საპროცესო მოქმედების სახეს, მათ შორის, ისეთებსაც, რომლებიც არ არიან დაკავშირებულნი მართლმართლ სარჩელის უფლების განხორციელებასთან.

სარჩელის უფლების ბოროტად გამოყენება შეიძლება განმარტებულ იქნას, როგორც სარჩელით სასამართლოსადმი მიმართვა, რომელიც დაკავშირებულია დარღვეული თუ სადავოდ ქცეული უფლებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვასთან, მაგრამ აქვს არაკეთილსინდისიერი მიზნები, რომლებიც მოიცავს ამ უფლების ბოროტად გამოყენების შემთხვევასაც, სხვა პირისათვის ზიანის მიყენების მიზნით.

13. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 131-ე მუხლის მიხედვით, ერთი მხარის მიერ ისეთი გარემოების არსებობის ან არარსებობის დადასტურება (აღიარება), რომელზედაც მეორე მხარე ამყარებს თავის მოთხოვნებსა თუ შესაგებელს, სასამართლომ შეიძლება საკმარის მტკიცებულებად ჩათვალოს და საფუძვლად დაუდოს სასამართლო გადაწყვეტილებას.

აღნიშნული ნორმის საფუძველზე გარკვეული ფაქტობრივი გარემოებების დამტკიცებულად ცნობისათვის მხარემ ისინი საქმის წარმოებისას უნდა აღიაროს ან ამგვარი აღიარება მისი ქმედებებიდან უნდა გამომდინარეობდეს. მართალია, აღიარებისათვის

რაიმე განსაკუთრებული საპროცესო ფორმა დადგენილი არ არის, მაგრამ, აღნიშნულის მიუხედავად, მხარის ზეპირი ან წერილობითი განმარტებებიდან უნდა ირკვეოდეს, რომ მას ნათელი წარმოდგენა აქვს მოწინააღმდეგე მხარის მიერ წარმოდგენილ ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე და ეთანხმება მათ. ორაზროვანი ან ბუნდოვანი ახსნა-განმარტებები, რომლებიდანაც მხარის ნება ნათლად არ იკვეთება, არ შეიძლება აღიარებად ჩაითვალოს.

სასარგებლოა, ზემოთქმულის პრაქტიკაში აქტიურად დანერგვა და შესაბამისი შეფასება.

Grigol Robakidze University

With the right of manuscript

Maia Tskitishvili

The Lawsuit in the Civil Procedure

Educational programme: Law

Thesis is presented for obtaining of the PhD Degree in Law

Abstract

Tbilisi

2021

Grigol Robakidze University

Scientific Supervisor:

Valerian Khrustali

Doctor of Law,

Professor

The date of the defence will be published on the websie of university:

www.gruni.edu.ge

The defense of the dissertation will take place at Grigol Robakidze University at a session of the Certifying Committee of Experts of the School of Law.

The dissertation is available at the library of Grigol Robakidze University, Tbilisi, Irina Enukidze №3 (David Agmashenebeli Alley 13).

Introduction

According to the Article 31 of the Constitution of Georgia, every person has a right to apply to a court for protection of his/her rights and freedoms. For the purpose of restoration of the violated civil right or for prevention of the expected violation. (1) In such a case a person applies to the court through bringing in a complaint, in other words, - a lawsuit. The same is provided by Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, by Article 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights, - justice should comply with requirements of fairness and should ensure effective restoration of rights. (2) Protection of rights implemented by a court should be complete, which means not just an ability of a person to apply to a court, but, also, the liability of a court to make a fair and justified decision. (6,36-37) In the countries of the modern law, the category of a right occupies the central place and Georgia is not an exception from this rule. The objective of the Georgian Civil Procedure Rules Law is precisely protection of a right.

In the Civil Procedure Rules Law, a lawsuit is traditionally referred to as one of the main phenomena and the means for protection of violated rights and interests of individuals. For the purposes of the research, the concept of the category of a lawsuit and the right to appeal as well as the abuse of the the right to appeal are forming the problem and all the questions studied in the present piece of work are related to this problem. The correct implementation of justice carries the utmost importance in formation and raising of human consciousness, in increasing of their activity. Fulfilment of tasks set in front of a court can be done only when litigation is conducted in full accordance with the requirements of the law.

The historic roots of a lawsuit come from the Roman Law, its development was affected by the activities of the administrative power, which was implemented through Praetor. Private Roman Law had been developing according to the implementation of protection of a right through a court. By Roman Law, the real meaning and completion of a lawsuit was defined only by protection of a right through a court,

though, only in the case when the State defined the possibility of submission of a lawsuit on the concrete categories of the cases.

The Private Roman Law was constituted by the system of lawsuits. Lawsuits were processed and formed in Rome historically and their number was always limited. The general definition of a lawsuit was created already in Digests: “Nihil quid est action quam ius, quod sibi debcatur,iudicio persequendi” (D.44.7.51; I.4.6.pr “A lawsuit is nothing more than an individual’s right, demand to implement and protect through a court.”) (32)

The approach of German doctrine and practice is attention grabbing in regard to a right protection through a court. A lawsuit is a means for starting a case discussion. Bringing a lawsuit to a court is a procedural act by means of which appeal to a court is done for the purpose of the legal protection.

By the German Constitutional Court practice, protection of a right through a court implies the following: “Each individual holds a right to appeal to an independent court for his/her own business, which is obliged to study the factual and legal circumstances of the case with the full attention and in an in-depth manner, discuss the case and ensure execution of the passed decision.” (121,46) The right to protection of a right through court also considers the right of the parties of the court proceeding to fulfil their demands equally by a court, to be more precise, when starting a case, during the legal qualification of the factual circumstances and decision making.

The legal basis of the aforesaid is Paragraph 4 of Article 19 and Part 1 of Article 101 of the German Constitution, (121,46) in compliance to which, a number of authorities of an individual derives from the doctrine and practice of the Constitutional Court, such are: Right to access to justice, right to inspecting the factual and legal justification of a case and right to passing a court decision within reasonable term.

When there is a mention of protection of a right through a court, there is a reference made to Paragraph 1 of Article 103 of German Constitution (to be heard by a court) and Paragraph 1 of Article 6 of the European Convention. (35) Court expenses play a significant role when speaking of a right to protection by a court, in regard to which the following is mentioned in the literature: Who takes the court proceedings –

takes the risk of having taken corresponding expenses. (36,175) In regard to the effective legal protection, it was defined by the practice of the Constitutional Court of Germany that protection of an entity through a court proceeding should be conducted effectively, which implies the obligation of the State to restore a violated right in the best shape and shortest term.

Access to justice of participants of a court proceeding is ensured to both parties on equal bases, as a compulsory condition during a court proceeding, until passing a court decision and its execution. The aforesaid right implies court's obligation to explain to parties of the court proceeding their procedural rights and obligations. (9,47)

The problematics to be Researched and Relevance of the Question

The modern problems related to the phenomenon of a lawsuit in the jurisprudence are relatively poorly studied in the Georgian Civil Procedure Rules Law. There is a difference in views on the essence of a lawsuit and abuse of a right to appeal. Therefore the phenomenon of a lawsuit doesn't lose scientific and practical meaning. For the legal entities, the conclusions formed on the legal nature of a lawsuit and preconditions for exercising the right to appeal, carry the great importance in terms of protection of their rights and legal interests.

It's noteworthy that the existing views on a lawsuit, on one hand, determine the real possibilities of protection of civil rights and legitimate interests and, on the other hand, they represent an ideal form of the result of litigation, which has a positive impact on the civil case proceeding. The theoretical significance of these problems are explained by the latter, which is, also, caused by the practical problems that carry the same importance, as much as, in the modern period the lawsuit gives us a chance to protect a right and legitimate interest.

Deriving from this position, in the Civil Procedure Rules Law, a study of the problem of a lawsuit has a practical meaning, as the scientifically proved recommendations and proposals later may become the factors conditioning the legislative amendments.

We face difficult practical and not very insignificant problems, working on which will become a priority direction of the innovations in civil procedural science. This circumstance proves the relevance of the work. It's not surprising that numerous monographs are dedicated to the forms of protection of rights and legitimate interests. While working on this issue, some part of them will be used in the piece of work.

The object of the research of the present dissertation is analysis of questions and relevant problems formed during protection of civil rights and legitimate interests of individuals by judicial means, which is related to bringing a lawsuit, its acceptance for processing, protection means used by the defendant, securing of a lawsuit, abuse of a lawsuit and the other procedural rights, etc.

Aims of the research are:

1. To reveal the existing legislative gaps.
2. To scientifically elaborate independent and complex recommendations carrying the practical meaning.
3. To reveal the vicious practice related to legal categories constituting the existing phenomenon of the lawsuit in Georgia and the reasons causing the reality, as well, to define the ways of their eradication.
4. According to the Civil Procedure Rules Law science, the concepts of lawsuit rights and lawsuit litigation, types of lawsuits, misuse of a lawsuit and many more should be defined in a way that corresponds to the ability of enhancement of the scientific aspects of these questions existing in the modern procedural law, accordingly, to improvement of legal protection too.

Objectives of the Research:

1. Analysis and evaluation of the stages of development of a lawsuit theory;
2. Comparative analysis of Georgia's and foreign practices;
3. Analysis of the amendments made during the latest period of time to the norms related to the phenomenon of a lawsuit existing in Georgia;
4. Analysis of the Constitutional Court practice in regard to the thematic of the research;

5. Analysis and evaluation of the practice of the courts of common jurisdiction;
6. Revealing of gaps existing in the legislation and their evaluation; the 3rd is a repetition
7. Elaboration of recommendations and forming of the theoretical-scientific conclusions on the basis of analysis and evaluation of the problematics related to the phenomenon of the lawsuit.

Scientific Hypothesis

1.Improvement of a number of legislative terms as well as improvement of gaps will contribute to the effective raise of the procedural mechanisms of protection of rights;

2.For the effective functioning of the phenomenon of a lawsuit in Georgia, one of the main hindering factors are the flaws existing in the procedural legislation. Besides, the amendments made to the Civil Procedure Rules Code lately are hindering the right to access to a court and right to implementation of the right to appeal.

3.The indicator of the low trust rate among citizens is due to limitation of the rate of independence of a court on the legislative level.

4.The existing court practice, related to a lawsuit and the phenomenon that compound its parts, needs improvement.

Review of the Literature and the Theoretical-Practical Context

In the dissertation thesis there are analysed and studied, for the purpose of justification of the conclusions made as a result of the research, various pieces of works of scientists and publications, as from Georgian so from Russian and German legal literatures. From Georgian doctrine, there are used the following works: “Civil Procedure Rules Law” with the authorship of T.Liluashvili, “Comments to Civil Procedure Rules Code of Georgia” published with the co-authorship of T.Liluashvili and V.Khrustali, “Civil Procedure Rules Law of Georgia” published with co-authorship of Sh.Kurdadze and N.Khunashvili, the piece of work of Z.Dzlierishvili, dissertation thesis filed for gaining the scientific degree of the Candidate of Science on the topic “The Problems of the Lawsuit Form on Protection of a Right” and so forth. The main legal resources in the

German legal doctrine are represented by “Civil Procedure Rules Code of Germany” (Zivilprozeßordnung 32. Aufl. – München: Beck- Texte im dtv, 2000); Wach A. Handbuch des deutschen Zivilprozeßrechts, Leipzig, 1885; Thomas H. Putzo H. Zivilprozessordnung, Kommentar.25. Aufl.2005, and so on. From the Russian literature, in the thesis, are being used the following: Осокина Г.Л. Гражданский процесс, Общая часть, М., 2003; Добровольский А.А. Иванова С. А.1979,Основные проблемы исковой формы защиты права. Москва, [Изд-во Моск. ун-та](#), Гурвич М.А. Право на иск//Избранные труды, Т.1 Краснодар, 2006 etc.

The research, besides of the other methods, has been conducted through usage of the method of analysis, to be more precise civil procedure rules legislation is being analyzed.

In the German civil procedure rules legislation, a right to protection through a court (a right to appeal) belongs to a procedural authority of an interested entity, which guarantees its ability to appeal to a court for protection of his/her/its rights and interests. The last mentioned authority is strengthened not only by the procedural legislation, but the other normative acts too. (7)

Methodology and Description of the Research

For making the right conclusions, when working on the thesis, the core notion was the idea of the Lawful State, where the main focus is on the legal protection of an individual, more concretely: protection of civil rights and legal interests through a court.

In the dissertation work, principally, general and private scientific research methods (analysis, generalization, classification, systematic-structural, comparative-legal, historic, logical etc.) are used. The research is conducted through the methods of applying of analysis of the doctrine and practice. Only the theoretical analysis, without analysis of the practical aspects of the problem, can't provide making of right conclusions, as the Civil Procedure Rules is a practical science.

For comparative analysis, the legislation, doctrine and practice of those countries are used, which have rich traditions and experiences regarding a lawsuit (Russia, Germany, USA and others).

The Historic Method of research is used for the study of development of lawsuit phenomenon (from the historic angle). In the piece of work, there is described the origins of the lawsuit phenomenon from the

Roman Law, as well the doctrinal ideas formed and spread during various stages. There is revealed the role of the lawsuit phenomenon and its importance on different phases as in regard to Georgia, so on the international scale.

Through applying the Comparative-legal Method, the positive and negative aspects related to a lawsuit were revealed in regard to the courts of common jurisdiction. From this point of view, Georgian and foreign legal systems were compared; parallels were made between the main peculiarities of Georgian and foreign countries' legal systems etc.

Through Logical Analysis Method, there was an effort made to reveal the gaps existing in legislation and practice as well as the reasons causing various kinds of problems, in order to define the ways of their eradication.

Within the period of working on the research, I got familiar with the existing court practice, besides, for the better analysis of the existing problems, I took the advocacy practice, which gave me an opportunity to study and observe directly the gaps that are present in the system. Together with the aforesaid, through an interview, I tried to gain the information directly on the problems existing in practice. We recorded the interviews with the judges of Kutaisi Appeal Court and Tbilisi City Court as well as with the practicing advocates. Through gaining and processing of information, there was an effort made to separate the important circumstances that accompany the lawsuit. The special literature was studied through analysis of which the ways of solving the existing problems were elaborated.

Outcomes of the Research

1.As a result of the research, the factors having a negative impact on the effective functioning of the phenomenon of a lawsuit were revealed.

2.Upon the evaluation of the problem, gaps carrying legislative and practical nature were clarified, concrete proposals on amendments to be made to the Civil Procedure Rules Code of Georgia were prepared.

3. On the basis of study of the practice and the scientific literature, recommendations were elaborated that will contribute to development of the phenomenon of a lawsuit and its effective functioning.

Scientific Novelty of the Thesis

The piece of work represents an attempt to reveal the problematics related to a lawsuit in a systemized way, through analysis and evaluation of the existing materials and practice. The present research may be useful as for lawmaking, so in practical fields, for educational purposes and in the scientific-research activities related to a lawsuit phenomenon and the important aspects covered by the latter. Taking into consideration all the above mentioned, the scientific novelties of the piece of work are as follows:

1. The gaps were revealed that are directly related to development of lawsuit proceeding in Georgia and the ways of their eradication were found.

2. In the dissertation thesis, through considering the legislative amendments, those conditions are discussed and analyzed, which are still disputable amongst the scientist and there is no holistic approach in this aspect in the practice too. Corresponding recommendations on lawsuit proceedings for existence of relevant complete exigencies are presented and justified through the in-depth study of the international legislation and normative acts.

3. In the piece of work, there are well studied the doctrine of Georgia and of the other countries as well as court practice. There are parallels and concrete proposals made on the necessity of planting in Georgian legislation a number of the phenomenon existing in the progressive foreign countries' legislation, which, from their side, will contribute to improvement of the active civil procedure rules law norms and protection of rights of individuals.

Conclusion and Recommendations

Protection of a right through a court is provided by Civil Procedure Rules Code of Georgia, in accordance to which, on rejection of an appeal and refusal of discussion of a case the court is authorized only by

the reasons and rules stipulated by the Civil Procedure Rules Code (CPRC Article 2). Lawsuit litigation is the main type of litigation in Civil Law proceedings. The most of the claims belongs to such kind of relations on which there are disputes on concrete rights.

The right to appeal is the right of an interested party to bring a lawsuit in a court. As well, the right of an interested party to discussion of a case and to a justified decision making on the basis of the law. This right belongs to every legally capable person. During protection of civil rights, judicial power is being implemented by means of civil litigation.

Civil Litigation represent a special procedural form of court activity. The content of this form covers the activity defined by the law in the process of protection of a right, when defining the factual circumstances, imposing (usage of) the legal norm, defining the means of protection and making a decision.

1. A lawsuit should be interpreted as a material-legal claim of one person against another, brought in to a court for discussion and decision making, according to the rules stipulated by the procedural law, which derives from a disputable material-legal relation and is based on legal facts.

By all means, **a right** should be defined as consolidation of the three authorities: a) A right to a positive action (a right to a self-action); b) a right to claim (a right to request fulfilment of an action by the other person) and c) a right to protection, in other words, a possibility to satisfy a claim through the State power on the basis of a court decision in case of failure to resolve a dispute through negotiation.

2. A right to appeal is one of the means of protection of a right through a court. The right to appeal has two aspects at once: Procedural and material-legal. Accordingly, it implies the two authorities: a right to appeal (procedural side) and right to satisfaction of a claim (material-legal side). Each of them is independent, as in case of exercising one of the rights, a plaintiff may have a right to appeal, but not have a right to satisfaction of a lawsuit (e.g., when a statute of limitations is expired).

3. The right to appeal is an independent right, and as all the rights, belongs to an entity in the specific case, when relevant precondition exists there. The right to submission of an appeal and the right to satisfaction

of a claim – these are two authorities, which constitute the right to appeal.

The right to appeal and a right to satisfaction of a claim, by all means, should be discussed as two independent authorities, which organically fall under the right to appeal. Both of them are closely related to each other, but do not imply one another. Implementation of a right to appeal, in the shape of a means of protection, is important, as when bringing a lawsuit at the initial stage, so during resumption of court proceedings due to the newly discovered circumstances.

4. According to the latest addendums made to Article 178 of Civil Procedure Rules Code of Georgia, the compulsory requisite of a lawsuit became the following: to note a subject of dispute (Paragraph “c”, Part 1 of Article 178). Besides, the named norm demands to state a request of a plaintiff together with a subject of dispute. As mentioned above, a request of a plaintiff is a subject of a lawsuit. About a subject to dispute - it is necessary to interpret what is meant under this notion by the Procedure Rules Code. There is no specific reference on this question in the Georgian literature too. The category of a subject to dispute had been known to the Procedure Rules Code before the aforesaid addendums were made to it.

From our point of view, the term “subject to dispute”, in Civil Procedure Rules Code, is used with three different meanings, according to contexts. To be more precise, in one case, it implies a request of a plaintiff and with this sign it matches a subject of a claim; in the second case – it can be used with the meaning of a subject of a claim, in other words, with the meaning of a volume of a request of a plaintiff, and in the third case, it assumes a legal relation.

Besides, the category of a lawsuit (a term) may imply all three meanings at once. We consider it expedient to concretize the terms in order to avoid the confusions and wrong interpretation of norms in the future. It will be comfortable to use Georgian words and phrases – *request, volume of request, legal relation* (მოთხოვნა, მოთხოვნის ოდენობა, სამართლებრივი ურთიერთობა) – which will make the content of the norms clear.

5. As a result of the existing practice and the active Civil Procedure Rules Code analysis, we accept the opinions existing in the doctrine that

the stage of a case preparation, as the beginning of the most important procedure, should be based on the court ruling on acceptance of a lawsuit for processing, by which the term for submission of a counterclaim is defined.

The present edition of the Procedure Rules Code, by none of the norms bans a possibility of passing such a court ruling. As the court ruling is a resolution by which a case isn't decided on merits and it's being passed on a procedural matters. By this, legitimacy of a decision made in absence of a party will not be put under doubt and the rights and interests of defendants will not be breached groundlessly and unlawfully.

6. The term for submission of a counterclaim shouldn't be defined by a court registry, as the latter can't exercise the judicial function. Though, if the last mentioned institution is maintained, we consider that establishment of the practice, which would be in line with the law, is possible. To be more precise, by Article 183, court registry registers a lawsuit and, besides, passes a court parcel to a plaintiff for serving to a defendant.

In this norm, there is no concretization on when the parcel should be handed to a plaintiff for serving to a defendant. This should not take place straight after registration of an appeal, as it is established in the practice. This is a result of the wrong interpretation of the norm. For the aforesaid purpose, Article 184 has to be applied, according to Part 1 of which, the one responsible for serving a parcel, sends to the entity a notification on the phone number and/or e-mail address given by the latter, or after the last mentioned is present at court, forces him/her to make a notification on serving of a court parcel (copies of an appeal and accompanying documents) to a defendant.

On the basis of this norm, it would be advisable to pass a plaintiff a parcel for serving to a defendant after a lawsuit is accepted for processing. In this case, presence of a plaintiff at a court, or even at a court registry, will not cause any legal problem when taking a parcel by him/her. In a parcel, together with the other documents, there should be a judge's ruling on definition of a term on submission of a counterclaim by a defendant.

7. The specifics of deliverance of a lawsuit and accompanying documentation by a party needs the legislative amendment. In practice,

there is some kind of a difficulty regarding the amendment made to Article 184 of Civil Procedure Rules Code on the obligation of a plaintiff on ensuring of serving a lawsuit and accompanying documents to a defendant. This regulation of the law should be altered, as, in reality, there is a tense relationship between the participants of the dispute, which may become an obstacle to serving a parcel to a defendant, and, together with this, the latter doesn't possess an ability to use the gears of acceptance of a court parcel granted by Chapter VIII (Court Notification and Summoning to Court).

8. It is necessary that in the procedural legislation, the phenomenon of a gap is taken into consideration again, when discussing whether a lawsuit should be accepted for processing or not. The essential amendment was made to the Procedure Rules Code by the law of December 28th 2011. Article 185 considered a possibility of determining the flaw during accepting a lawsuit for processing, when a court was defining a term to a party for its (of the flaw) improvement. Speaking more concretely, if a judge found out that a lawsuit is submitted by breaching of conditions stipulated by Part 3 of Article 177 (except for Paragraphs "h" and "i" of Part One as well as Part Three, if a plaintiff had defined the honorary cause of non-submission of an assertion) and Article 178 and/or there is no document in the case proving the authority of a representative, a court passes a ruling on a flaw and defines a term to a plaintiff for its (of a flaw) improvement. If a plaintiff improved a flaw mentioned by a ruling in a defined term, a court would pass another ruling on accepting a lawsuit for processing; in the other case, a court would pass a ruling on rejection of a lawsuit for acceptance for processing and its return to a plaintiff, on which there was a possibility to submit a private appeal.

In case of passing of such a ruling, accordingly, the state duty was due to full return. Besides, if in a lawsuit, there is not noted an address of a plaintiff considered by Paragraph "b", Part One of Article 178 of the Code, a court passes a ruling on leaving a lawsuit unreachable. When the amendments enter into legal force and become a law, there is a reality faced in the practice when courts, in the most of the cases, reject a lawsuit to accept for processing without proper justification, which, of course, hinders realization of a right to access to a court and creates artificial barriers without honorable reasons. Taking into consideration all

the above mentioned, it is necessary to make the amendment to the law, which will define again the phenomenon of a flaw on acceptance of a lawsuit for processing by the first instance court.

9. A plaintiff has to refer to all the assertions by means of which he will be able to prove the circumstances defined by a lawsuit. In case of misconduct of his/her part of burden of proof by a plaintiff, a decision will be passed on the basis of real factual circumstances of the case and without considering interests of a plaintiff. On the stage of acceptance of a lawsuit for processing, withdrawal of concrete assertions has to be decided only after a judge gets familiar with the assertions, when s/he evaluates the fact of obtaining of the latter with the breach of the law. Without this, there can be no mention of withdrawal of assertion from the case (would not be correct). As for the subconscious factor influencing the inner belief of a judge, - would not be right to mention it. Physical and social circumstances of the parties, sometimes, may be a factor of influence on the subconscious of a judge. It can happen that after this there forms a pre-sentiment of a judge, though, this doesn't mean at all that a court passes a decision on the basis of this. Despite of listening to such kind of a recording, in a decision, a judge should stress the certain grounds and facts on which s/he relied upon when passing a decision.

During the current year, the existing practice in regard to the hidden recording has been changed to an opposite direction in terms of an approval as an evidence. This change has to be positively evaluated. Two decisions of the Supreme Court of Georgia have played the core role on implementation of the change.

It is unjustified to interfere in the private field; secretly obtained evidence, is an unacceptable evidence. It can be accepted only upon the consent of the other party. Besides, the consent should concern not the formal acceptance of the evidence, but the fact that a court will form the grounds for the decision to be passed by the content of the evidence. In the circumstances of non-existence of such kind of a consent, it is unacceptable to pass a decision through relying on hidden recording, even in the case when It is undoubtedly proved the circumstance, clarifying of which was the aim of making the hidden recording (interference into the private sphere).

Deriving from the above stated, the Cassation Chamber was right to consider that the hidden audio recording, as an evidence obtained through breaching the law for defining a disputable circumstance, can't be used. Establishment of high standards on main human rights and freedoms is complimentary.

10. The position, according to which "Paragraph "a" of Part Two of Article 189 of CPRC concerns not a counterclaim, but is the expression of the material-legal will (Article 442 of CPRC) that conditions abolishment of the opposite claim after expression of the will of one party toward another, is right.

Fulfilment of the beneficial right is followed by this legal outcome, so that passing of a court decision is not necessary. Methodologically, it is more correct that a court starts a case hearing from checking the admissibility of a counterclaim. Though, here, it should be mentioned that acceptance for processing of a counterclaim in one court proceeding together with the initial claim, with the possible motive of imputing these claims, is a court's right and not its obligation.

I consider the practice of the courts of common jurisdiction of Georgia wrong, by which, there is passed a ruling on rejection of a counterclaim for acceptance for processing with the motive of non-existence of connection of the counterclaim with the initial claim, which can be appealed by a plaintiff. This gives a chance to a dishonest party to delay the case. Such kind of practice has to be eradicated in the future. Despite of the fact that Part One of Article 189 of CPRC of Georgia demands submission of a counterclaim according to the regulations stipulating submission of a claim, here the focus is on the rule of submission of a counterclaim, which, from its side, excludes the possibility of spreading the jurisdiction of Article 187 of CPRC on the ruling on rejection of a counterclaim for acceptance for processing in a case, as it was stated above, the grounds for such kind of rejection was only the non-existence of connection between the initial claim and a counterclaim.

11. It is not allowed to amend grounds and a subject of a claim at once. According to the law, it is possible to change one of the elements of a claim. Such kind of conclusion derives from Part Two of Article 83, when we analyze the latter, which only considers the possibility of an alternative.

In the Procedure Rules Code, there is no special note or a special norm, by which the outcomes of a change of a subject and grounds of a claim implemented at once would be defined. Nevertheless, we have to conclude that when altering subject and a grounds of a claim at once, a court has to cease processing of a case for the purpose of a plaintiff to take back a claim and to explain to a plaintiff that s/he can bring a new claim in the other independent proceeding.

The grounds of solving the aforesaid question in the above mentioned manner is Article 272 of CPRC. By Article 131 of Civil Procedure Rules Code, confirming of existence or non-existence of such circumstances by one of the parties, on which the other party establishes his/her claims or a counterclaim, a court may consider as a sufficient evidence and use it as grounds for a court decision. On the basis of the mentioned norm, for acknowledging some concrete factual circumstances as confirmed, a party has to acknowledge them during processing of the case, or this kind of acknowledgment should derive from his/her behavior. Though, for acknowledgement there is no special procedural form established there, but, despite of this, it has to be clear from a verbal or written explanation of a party that the latter has clear vision regarding the facts and evidences presented by the opposing party and that he/she agrees with them (facts and evidences). Ambiguous or vague explanations, from which no clear notion on the will of a party can be evident there, can't be referred to as acknowledgement. It is useful to well establish the last mentioned in practice and to relevantly evaluate it.

12. In the Civil Procedure Rules of Georgia, when speaking of abuse of a right to appeal and the principle of good faith, the views prevailing in the foreign doctrine should be taken into consideration. Abuse of a right to appeal is defined as fulfilment of the procedural right to appeal to a court within the framework of a claim processing, which contradicts to the civil procedure rules aims. To be more precise, it comes in collision to protection of a right as well as maintenance of the social order and law and order. Civil Procedure Rules Code of Georgia, just like Civil Procedure Rules Code of Germany, do not contain the term "abuse of a right" in the shape of a general ban of dishonest act in the process of hearing of a civil procedure case. Initially, in a claim, or even during the later stage of case processing, factually, it is impossible to define, actually,

what dishonest aims are held by a plaintiff or a defendant. Therefore, it is clear that a legislative mechanism on acceptance of such claims for processing or on refusal on satisfaction, do not exist.

The approach of the Civil Procedure Rules Code has to be positively estimated in regard to solving of the problem on abuse of a right. Despite of the fact that there is no apparent legislative definition in the form of a norm. In the civil procedure, *abuse of a right*, is one of the types of a dishonest procedural act, which covers all kinds of dishonest procedural acts, including those that are not related only to fulfilment of a right to appeal. Abuse of a right to appeal may be interpreted as appeal to a court with a claim on protection of breached or disputable right and legitimate interest, but it has dishonest aims, which also cover the case of abuse of this right with the aim of bringing damage to the other party.

13. Under Article 131 of the Code of Civil Procedure, a party's assertion (acknowledgment) of the existence or absence of circumstances on which the other party bases its claims or counterclaim may be regarded as sufficient evidence and as a basis for a judgment. In order to establish certain factual circumstances under that norm, a party must acknowledge them in the course of the proceedings or such recognition must be based on its actions. It is true that no special procedural form has been established for the confession, but, nevertheless, it should be clear from the oral or written explanations of the party that he has a clear idea of the facts and evidence presented by the opposing party and agrees with them. Ambiguous or vague explanations from which the will of the party is not clearly expressed may not be considered admissible. It is useful to actively implement the above in practice and make appropriate assessments.

**საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ (პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)**

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 83-ე მუხლის
მე-2 ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით

2. მოსარჩელეს უფლება აქვს, საქმის წინასწარი სასამართლო განხილვისთვის მომზადების დამთავრებამდე შეცვალოს სარჩელის საფუძველი ან საგანი, შეავსოს სარჩელში მითითებული გარემოებები და მტკიცებულებები, გაადიდოს ან შეამციროს სასარჩელო მოთხოვნის ოდენობა, რის შესახებაც სასამართლომ უნდა აცნობოს მოპასუხეს. დაუშვებელია ერთდროულად სარჩელის საფუძვლისა და საგნის შეცვლა. მოსარჩელის მიერ ერთდროულად სარჩელის საფუძვლისა და საგნის შეცვლის შემთხვევაში, საქმე წყდება წარმოებით, სსსკ-ს 272 მუხლის „გ“ ქვეპუნქტის საფუძველზე (მოსარჩელემ უარი თქვა სარჩელზე).

**საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ (პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)**

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 178-ე მუხლის
პირველი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტი ჩამოყალიბდეს შემდეგი
შინაარსით:

1. „გ“ დავის საგანი - „მოსარჩელის მოთხოვნა“.
2. „ზ“ პუნქტი ამოღებულ იქნას;

საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ (პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 183-ე მუხლი
ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით

მოსამართლე ვალდებულია სარჩელის ჩაბარებიდან ხუთი დღის
განმავლობაში გამოიტანოს განჩინება ამ სარჩელის მიღების
შესახებ. სარჩელი მიღებულად მიიჩნევა მისი მიღების შესახებ
განჩინების გამოტანის დღიდან, ხოლო, თუ აღნიშნულ ვადაში
განჩინება გამოტანილი არ იქნება მაშინ ამ ვადის გასვლის შემდეგ.

**საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შესახებ
(პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)**

**საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 184-ე მუხლი
ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით**

**მუხლი 184. სარჩელის (განცხადების) და თანდართული
დოკუმენტების ასლების მოპასუხისთვის გადაგზავნა**

სარჩელის მიღების შესახებ სასამართლო განჩინების გამოტანის შემდეგ ან ასეთი განჩინების მიღების ვადის გასვლის შემდეგ მოსამართლე ვალდებულია გასცეს განკარგულება ამ სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლების მოპასუხისთვის გადაგზავნის შესახებ, ამ კოდექსის მე-VIII თავით დადგენილი წესით.

**საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ (პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)**

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსს დაემატოს
შემდეგი შინაარსის 185-ე მუხლი

მუხლი 185. სარჩელის უმოძრაოდ დატოვება.

თუ მოსამართლე გამოარკვევს, რომ სარჩელი შეტანილია ამ კოდექსის 177-ე და 178-ე მუხლებში მითითებული პირობების დარღვევით, იგი გამოიტანს განჩინებას ამ ხარვეზის შესახებ და მოსარჩელეს მისცემს ვადას მის შესავსებად. თუ მოსარჩელე დანიშნულ ვადაში შეავსებს განჩინებაში მითითებულ ხარვეზს, მოსამართლე გამოიტანს განჩინებას, სარჩელის წარმოებაში მიღების შესახებ. წინააღმდეგ შემთხვევაში სასამართლო სარჩელს უმოძრაოდ დატოვებს და მოსარჩელეს დაუბრუნებს. სასამართლოს განჩინებაზე სარჩელის უმოძრაოდ დატოვებისა და მისი მოსარჩელისთვის დაბრუნების შესახებ შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა.

**საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ (პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)**

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 83-ე მუხლის
პირველი ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით

1. მხარეები სარგებლობენ თანაბარი საპროცესო უფლებებით. მათ უფლება აქვთ, გაეცნონ საქმის მასალებს, გააკეთონ ამონაწერები ამ მასალებიდან, გადაიღონ ასლები, განაცხადონ აცილებანი, წარადგინონ მტკიცებულებანი, მათ შორის, ექსპერტის (საექსპერტო დაწესებულების) დასკვნები, სპეციალისტის ცნობები, მონაწილეობა მიიღონ მტკიცებულებათა გამოკვლევაში, შეკითხვები დაუსვან მოწმეებს, ექსპერტებს, სპეციალისტებს, სასამართლოს წინაშე განაცხადონ შუამდგომლობები, მისცენ სასამართლოს ზეპირი და წერილობითი ახსნა-განმარტებები, წარადგინონ იმავე ტიპის საქმეზე სხვა სასამართლოს გადაწყვეტილებანი, წარადგინონ თავიანთი დასკვნები და გამოთქვან მოსაზრებები საქმის განხილვის დროს წამოჭრილ ყველა საკითხზე, უარყონ მეორე მხარის შუამდგომლობები, დასკვნები და მოსაზრებები, გაასაჩივრონ სასამართლოს გადაწყვეტილებები და განჩინებები, წარადგინონ მორიგების აქტი საქმის განხილვის ნებისმიერ ეტაპზე მხარეები ვალდებული არიან კეთილსინდისიერად ისარგებლონ ამ კოდექსით მათთვის მინიჭებული უფლებებით.

დანართი №7

პროექტი

საქართველოს კანონი

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში

ცვლილების შეტანის შესახებ

(პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)

**საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 201-ე
მუხლის პირველი ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი შინაარსით**

მუხლი 201. მოპასუხის პასუხი (შესაგებელი)

1. მოპასუხე ვალდებულია სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლების მიღების შემდეგ, სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ ვადაში წარუდგინოს სასამართლოს თავისი პასუხი (შესაგებელი) სარჩელზე და მასში დასმულ საკითხებზე, აგრეთვე თავისი მოსაზრებები სარჩელისათვის დართული დოკუმენტების შესახებ. სასამართლოს მიერ განსაზღვრული ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 14 დღეს, ხოლო რთული კატეგორიის საქმეებზე – 21 დღეს. ამ ვადის გაგრძელება დაუშვებელია, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც არსებობს საპატიო მიზეზი. პასუხი (შესაგებელი) უნდა უპასუხებდეს ამ კოდექსის 177-ე მუხლის მე-2 და მე-3 ნაწილებით დადგენილ მოთხოვნებს.

დანართი №8

პროექტი

საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების
შეტანის შესახებ
(პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 232¹-ე მუხლის
პირველი ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი შინაარსით

მუხლი 232¹. მოპასუხის მიერ პასუხის (შესაგებლის) წარუდგენლობის
შედეგები

მოპასუხის მიერ ამ კოდექსის 201-ე მუხლის პირველი ნაწილით დადგენილ ვადაში პასუხის (შესაგებლის) წარუდგენლობისას, თუ ეს გამოწვეულია არასაპატიო მიზეზით, მოსამართლეს ზეპირი მოსმენის გარეშე გამოაქვს დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. ამასთანავე, მოსამართლე დააკმაყოფილებს სარჩელს, თუ სარჩელში მითითებული გარემოებები იურიდიულად ამართლებს სასარჩელო მოთხოვნას; წინააღმდეგ შემთხვევაში მოსამართლე ნიშნავს სხდომას, რის შესახებაც ეცნობებათ მხარეებს ამ კოდექსის 70-ე–78-ე მუხლებით დადგენილი წესით. სხდომის ჩატარების შემთხვევაში მოპასუხისაგან მტკიცებულებათა მიღება არ ხდება და სასამართლო მოისმენს მოპასუხის მხოლოდ სამართლებრივ მოსაზრებებს სასარჩელო მოთხოვნასთან დაკავშირებით.

საქართველოს კანონი
საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში
ცვლილების შეტანის შესახებ
(პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 31/12/1997)

მუხლი 71. სასამართლო უწყების ჩაბარება და მისი
ჩაუბარებლობის შედეგები

4. ამოღებულ იქნას;